

Rasos Malikėnienės

Muzikos vadovėlio 6 klasei (iš vadovėlių serijos „Šok“)

Muzikos labirintai

Recenzija

Sparti švietimo sistemos kaita, konkurencinga aplinka bei kintančios ekonominės sąlygos keičia pedagoginių profesijų raidą. Šiandienos mokytojui keliami nauji reikalavimai, kurie atitinka kokybiškai naują pasirengimo dirbti pedagoginį darbą modelį: būtini problemų identifikavimo ir jų sprendimo įgūdžiai, geras naujų technologijų išmanymas ir gebėjimas jas taikyti pedagoginėje praktikoje, kitų kultūrų pažinimas, mokėjimas sėkmingai veikti grupėje, dirbti tiek individualiai, tiek komandose, gebėti būti lojaliam. Įvairialypės muzikinės kultūros kaita kelia iššūkius muzikos pedagogui: jis privalo gebėti orientuotis pokyčių erdvėje, būti pasirengęs dirbti naujomis sąlygomis, lanksčiai pasinaudoti atsiveriančiomis naujomis muzikos galimybėmis, padėti mokiniams orientuotis šiandieninėje muzikinės kultūros kaitoje, plėtoti mokinių muzikinę patirtį, per emocinį santykį su muzika skatinti emocinę brandą, suponuoti perkeliamuosius gebėjimus. Šiame kontekste mokymo priemonių paskirtis – padėti mokiniams pasiekti numatytus mokymo ir mokymosi tikslus, kompetencijas, skatinti motyvaciją mokytis, ypač aktyvų ir savarankišką mokymąsi. Taigi R. Malikėnienės parengtas muzikos vadovėlis 6 kl. *Muzikos labirintai* – įdomus ir savitas tiek turiniu, tiek struktūra, tęstinis 5–6 kl. koncentro „Šok“ serijos vadovėlis (ankstesnis – 5 kl., 2010), kuriame toliau plėtojami mokinių įgyti gebėjimai, žinios ir supratimas, nuostatos pateikiant sudėtingesnį turinį, platesnį kontekstą, kūrybinį mokymo(si) pobūdį, visas temas derinant su aktyvia muzikine veikla. Siekiant atskleisti muzikinio ugdymo proceso tęstinumą, vadovėlis sudarytas iš keturių skyrių, kurie rodo, kad rengiant leidinį, ugdymo uždaviniai buvo derinami su skirtingų dalykų (etikos, geografijos, matematikos, dailės, kt.) vadovėliais, pvz., nagrinėjant susisijusias temas, siūlant panašių užduočių sistemą bei pateikiant dalykus integruojančias – projektines temas:

- 1) *Kelionė* / Iv. Kelionė „Muzikos labirintais“ (vadovėlio psl. 6–9), aptariamasis pasirengimas 6 kl. pažinti ir tyrinėti muzikos pasaulį;
- 2) *Kalendorius* / Sk. „Lietuva – šalele mano“ (vadovėlio psl. 48–63), supažindinama su Lietuvos liaudies kalendorinių švenčių papročiais, analizuojama, kaip metų laikai veikė senolių papročius, kokios mūsų šalyje gyvenančių tautų liaudies muzikavimo tradicijos, kurios lyginamos su lietuvių liaudies ir kitų tautų muzikos instrumentais;

- 3) *Pasaulio šalių simboliai* / Sk. „Užtraukim giesmę ir didelis, ir mažas“ (vadovėlio psl. 68–79), aptariama, kaip muzika padeda vieniems kitus geriau suprasti, palaikyti dvasinį pakilimą;
- 4) *Žmogus keičia žemę* / tema „Muzika ir ekologija“ (vadovėlio psl. 106–107), skatinama stebėti supančią aplinką, aiškinamasi, kaip muzika susijusi su ekologija, keliant numatomą tikslą – išugdyti asmenybę, įgijusią garsinės savikontrolės įgūdžių, emocinio jautrumo bei subtilumo muzikos garsams jausmą.

Kaip matyti, vadovėlio idėja yra patraukli, provokuojanti vaikų kūrybiškumą, ugdanti kritinį mąstymą, savarankiškumą, nusiteikimą imtis atsakomybės ir spręsti problemas, t. y. integracinės sąsajos gali padėti patenkinti mokinių saviraiškos ir saviugdos poreikius, skatinti jų vertybinį įprasminimą. Be to, vadovėlio mokomoji medžiaga sudaro galimybes mokiniams ir mokytojams realizuoti Bendrosiose programose numatytus dalyko uždavinius, diferencijuoti ir individualizuoti ugdymo turinį ir rodo, kad autorė yra išsamiai susipažinusi su atnaujintomis Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosiomis programomis (2008).

Leidinyje pateikiamos 23 pamokos, suskirstytos į 4 skyrius, kuriuos užbaigia pakartojimo-apibendrinimo poskyriai, grindžiami analize, diskusinių sprendimų galimybėmis, sudaro sąlygas padėti mokiniams plėtoti muzikinę patirtį bei skatina kūrybinę-projektinę veiklą.

Vadovėlio medžiaga siejama su mokinių patirtimi bei aktualiais šiam mokinių amžiaus tarpsniui būdingais socialiniais ir kultūriniais poreikiais. Kalba aiški ir logiška. Muzikos žinios natūraliai rutuliojasi iš praktinės mokinių veiklos, siejama su anksčiau įgytomis žiniomis ir gebėjimais. Mokinių intonacinis žodynas formuojamas atsižvelgiant į jų kasdien kaupiamas bei įvairiose pamokų muzikinės veiklos srityse jau sukauptas intonacijas (muzikinė raiška; muzikos klausymasis, apibūdinimas ir vertinimas; muzikos pažinimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje). Aptardami vadovėlio iliustracijas ir pasitelkdami savo patirtį, mokiniai susipažįsta su pamokos teorine medžiaga. Muzika yra specifinis ugdymo turinio dalykas siekiant ugdyti muzikinius gebėjimus ir perteikti muzikos žinias.

Vadovėlio metodinė koncepcija yra šiuolaikiška ir patraukli, skatinanti mokinių norą pažinti, ieškoti ir kurti suvokiant muzikinio ugdymo turinio kaitos situaciją šiuolaikinės muzikinės kultūros kontekste. Vadovėlio paragrafuose išskirti atskiri struktūriniai elementai arba skiltys:

- 1) „Pagalvokime ir padarykime“ – užduočių skiltis, kurioje siūloma aktyvi veikla dainuojant, grojant, klausant ir vertinant muziką, ją kuriant (pvz.: užrašykite savo mintis apie tai, ką jums reiškia žodis „muzika“ (psl. 14); pavaizduokite skambančias melodijas linijomis; palyginkite, kokios skirtingos gali būti melodijos (psl. 18); klausydamiesi dviejų, trijų ir keturių dalių metru parašytų kūrinių ar juos atlikdami, ritmuokite, pabrėždami pirmą takto

dalį (psl. 30); padainuokite, pažaiskite ir pašokite pavasario švenčių apeiginį launinkų ratelį „Grūselė“ ir šokį „Ledspira ant kraigo“ (psl. 50); pasitarę su klasės draugais, sudarykite savo diskotekos programą (psl. 94) ir pan.);

- 2) „Tai įdomu“ – informacinė skiltis, pateikianti pamokos temą papildančius įdomius faktus;
- 3) „Smalsučio puslapiai“ – skiltis, kuria siekiama integruoti šiuolaikiškas technologijas, kur pateikiama papildomos informacijos įvairių kūrybinių užduočių interneto svetainių adresai;
- 4) „Šią pamoką sužinojote“ – pamokos temą apibendrinančių teiginių skiltis.

Taigi muzikinių veiklų idėjų bankas yra įvairus, atskleidžiantis turtingą muzikos pasaulį ir muzikos kalbos paslaptis, muzikos meno specifiškumą ir jo kaitą amžių sandūroje bei muzikos pažinimo džiaugsmą bręstančiam vaikui. Siekiant pagilinti muzikinės terminologijos žinias, įvestas muzikinių terminų žodynelis. Taip pat papildomai pateikiama dainų ir žaidimų pavyzdžių skyriuje „Padainuokite ir pažaiskite“ mokytojui, ieškančiam medžiagos užklasinei muzikinei veiklai.

Kita vertus, ugdymo turinys orientuojamas ne tik į dalykinį mokymą, bet ir į vientisą mokinio pasaulėvaizdžio formavimą, reikalingų kompetencijų ugdymą. Pastebėtina, kad ši nuostata autorės vadovėlyje kryptingai plėtojama ugdant socialinę, komunikavimo, pažinimo, iniciatyvumo ir kūrybingumo, mokėjimo mokytis ir kt. kompetencijas.

Kaip žinome, ugdymo sėkmė priklauso tiek nuo paties mokinio noro suvokti save kaip asmenį, tiek nuo muzikinio ugdymo procesą lydinių teigiamų emocijų, kurių sužadinimas siejasi su pamėgta muzikine veikla, joje patirtais išgyvenimais, kuriama saugia ugdymo(si) aplinka. Apibendrinant mintis, galima teigti, kad siekiant dermės su kitais meninio ugdymo dalykais ir kitomis ugdymo sritimis muzikos mokytojui suteikiama galimybė kūrybiškai modeliuoti šio vadovėlio medžiagą, t. y. kurti darbina, abipusiu pasitikėjimu grindžiamą bendradarbiavimo aplinką, atsižvelgti į mokinio individualias savybes, muzikos vertybių pagrindu užmegzti glaudų dialogą, palaikyti ir stiprinti jų mokymosi motyvaciją bei išvelgti veiksnius, lemiančius sėkmingą muzikinio ugdymo organizavimą.

Parengtas naujas Rasos Malikėnienės vadovėlis „Muzikos labirintai“ 6 klasei atitinka pagrindinius vadovėlio turiniui keliamus reikalavimus pagal „Mokyklų aprūpinimo bendrojo lavinimo dalykų vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarkos aprašo“ 5 punktą (Žin., 2009, Nr. 61-2450) ir rekomenduojamas leidybai.

Recenzavo doc. dr., mokytoja ekspertė Asta Rauduvaitė

Kopija tikra
Administracijos sekretore

Rita Zakarayskienė
2011.03.12

